

До протоколу № 157
від 30 вересня 2024 року

ВИСНОВОК
до проекту Закону України
«Про Державний бюджет на 2025 рік»
(реєстр. № 12000 від 14.09.2024)

I. Загальні показники доходів і видатків Державного бюджету України на 2025 рік

Згідно з макроекономічним прогнозом на 2025 рік ВВП в Україні планується в обсязі 8 466,3 млрд. грн., що на 10,8% є більшим у порівнянні з 2024 р. (у 2024 році цей показник на рівні 7 643,0 млрд. грн.)

З метою мінімізації фіскальних ризиків, пов'язаних із змінами у макроекономічному середовищі, для розрахунку показників державного бюджету на наступний рік використовувався макроекономічний прогноз (табл. 1), який передбачає обережні оцінки як щодо підсумків поточного року, так і темпів відновлення економіки у наступному році з врахуванням наявного рівня безпекових ризиків.

Таблиця 1 - Основні прогнозні макропоказники України на 2023 – 2025 роки

Найменування згідно з бюджетною класифікацією	2023 рік, млн.грн	2024 рік, млн.грн	Відхилення 2024/2023		2025 рік, млн.грн	Відхилення 2025/2024	
			абсолютне, млн грн	відносне, %		абсолютне, млн.грн	відносне, %
Валовий внутрішній продукт,	6 537 800,0	7 643 000,0	1 105 200,0	16,9	8466300	823 300,0	10,8
Доходи Державного бюджету	1416448,8	1768451,2	352002,4	24,9	2336276,0	567824,8	32,1
Видатки Державного бюджету	3392957,0	3309047,6	-83909,4	-2,5	3938196,2	629148,6	19,0

У 2025 році спостерігається зростання ВВП, доходів та видатків Державного бюджету на 10,8%, 32,1% та 19,01% відповідно. За рядом статей спостерігається зниження доходів, а саме:

«Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів» – на 0,2%;

«Інші неподаткові надходження» – на 1,3%;

«Доходи від операцій з капіталом» – на 4,3%;

«Надходження від реалізації державних запасів товарів» – на 8,8%.

Варто відмітити, що збільшення видатків у 2025 р. заплановано збільшити майже на 19%. Проте таке збільшення заплановано за 12 статтями, а саме:

«Офіс Генерального прокурора» - на 4,56 %;

«Міністерство внутрішніх справ України» - на 13,61 %;

«Міністерство оборони України» - на 13,21%;

«Міністерство аграрної політики та продовольства України» - на 51,47%;

«Міністерство цифрової трансформації України» - на 41,41%;

«Міністерство розвитку громад та територій України» - на 21,24%;

«Головне управління розвідки Міністерства оборони України» - на 15,41%;

«Уповноважений із захисту державної мови» - на 13,33%;

«Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» - на 17,86%;

«Бюро економічної безпеки України» – на 21,22%;

«Рахункова палата» – на 12,33%;

«Фонд державного майна України» – в 2,27 рази

Питома вага коштів спеціального фонду, як і в 2024 році, залишається незначною – складає 10,3%, що є дещо більшою у порівнянні з 2024 р., коли цей показник був на рівні 9,7%.

Зведену інформацію видатків на освіту та науку у 2024-2025 роках представлено в табл. 2.

Таблиця 2 - Видатки на освіту та науку у 2024-2025 роках

Код програмної класифікації видатків	Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	2023 рік, тис. грн.	2024 рік, тис. грн.	2025 рік (проект), тис. грн.	Зміна 2024 /2023, %	Зміна 2025 /2024, %
	УСЬОГО: в т.ч.:	4 024 132 182,6	3 355 032 147,5	3 938 196 249,5	-16,6	17,4
2200000	Міністерство освіти і науки України в т.ч.:	49 023 209,9	60 692 397,9	63 900 799,9	23,8	5,3
2201300	Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	495 540,4	663 385,4	649 829,0	33,9	-2,0
2201390	Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних)	18 225,0	118 225,0	1 642 069,1	548,7	1288,9

	розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ					
6540000	Національна академія наук України	5 933 993,2	7 143 676,1	7 098 489,1	20,4	-0,6
6550000	Національна академія педагогічних наук України	285 519,0	335 097,8	297 861,2	17,4	-11,1
6560000	Національна академія медичних наук України	6 603 903,4	7 021 716,9	1 180 018,6	6,3	-83,2
6570000	Національна академія мистецтв України	39 651,1	45 439,2	45 358,0	14,6	-0,2
6580000	Національна академія правових наук України	113 551,1	96 909,6	95 025,7	-14,7	-1,9
6590000	Національна академія аграрних наук України	1 424 317,3	2 013 754,3	2 048 271,3	41,4	1,7

З представленого аналізу за абсолютними показниками (табл. 2) можна констатувати, що наявне збільшення фінансування за статтями «Міністерство освіти і науки України» на 5,3%, «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» у 12,9 разів та «Національна академія аграрних наук України» на 1,7%. За всіма іншими статтями спостерігається зниження розподілу видатків у порівнянні з 2024 р.

Аналіз питомої ваги кожної програми в загальному значенні бюджету 2025 р. та зміна в їх фінансуванні в розрізі збільшення/зменшення, показує не просто збільшення чи зменшення видатків, а зміну в загальному значенні видатків, що є більш інформативним для розуміння обсягів фінансування програм, закладених у Державному бюджеті на 2025 рік (табл. 3).

Таблиця 3 - Зміна у фінансуванні програм в розрізі збільшення/зменшення питомої ваги кожної окремої програми, %

Код програмної класифікації видатків	Найменування згідно з відомчою і програмною класифікаціями видатків та кредитування державного бюджету	2023 рік	2024 рік	2025 рік (проект)	Зміна 2024/2023	Зміна 2025/2024
	УСЬОГО: в т.ч.:	100	100	100		
2200000	Міністерство освіти і науки України: в т.ч.:	1,218	1,809	1,623	48,49	-10,30
2201300	Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	0,012	0,020	0,017	60,57	-16,55
2201390	Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ	0,000	0,004	0,042	678,07	1083,26
6540000	Національна академія наук України	0,147	0,213	0,180	44,39	-15,35
6550000	Національна академія педагогічних наук України	0,007	0,010	0,008	40,77	-24,27
6560000	Національна академія медичних наук України	0,164	0,209	0,030	27,53	-85,68

6570000	Національна академія мистецтв України	0,001	0,001	0,001	37,45	-14,96
6580000	Національна академія правових наук України	0,003	0,003	0,002	2,36	-16,46
6590000	Національна академія аграрних наук України	0,035	0,060	0,052	69,58	-13,35

За результатами розрахунків зафіксовано зниження питомої ваги майже за всіма програмами Державного бюджету на 2025 рік у порівнянні до показників 2024 р. в розрізі освіта і наука. Оптимістичними є лише показники за статтею «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ», питома вага в Держбюджеті у 2024 році збільшена в 6,8 разів, а в 2025 р. – в 10,8 разів. Це засвідчує тенденцію до значущості наукової складової в державі.

II. Видатки на освіту в Державному бюджеті України на 2025 рік

У проекті Державного бюджету України на 2025 рік видатки на освіту (державний бюджет з трансфертами) враховані в обсязі 169 322 млн гривень.

На виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти на 2025 рік враховано освітню субвенцію в обсязі 103 162,3 млн гривень (на рівні 2024 року).

На підготовку фахівців закладами фахової передвищої та вищої освіти на умовах державного замовлення та надання державних грантів на здобуття вищої освіти враховано 28 044 млн гривень.

З метою сприяння здоровому способу життя юного покоління, покращення фізичний стану дітей на забезпечення харчуванням учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти планується спрямувати близько 2 900 млн гривень. Ці кошти надійдуть до державного бюджету після коригування положень Угоди між Україною та Європейською Комісією «Підтримка швидкого відновлення України».

На забезпечення у повному обсязі підручниками учнів та педагогічних працівників восьмих класів, а також учнів з особливими освітніми потребами враховано 1 394,7 млн гривень.

Для надання державної підтримки у здобутті освіти особам з особливими освітніми потребами враховано 305 млн гривень (на рівні 2024 року).

На відновлення зруйнованих/пошкоджених закладів вищої та фахової передвищої освіти враховано 323,9 млн гривень.

Для забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення, які будуть необхідні для повоєнного відновлення економіки, враховано 200 млн гривень.

На навчання вчителів викладанню за новими методиками Нової української школи враховано 150 млн гривень.

Для Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту на продовження навчання молоді за програмами підготовки магістрів у провідних

іноземних закладах вищої освіти, а також на заохочення молоді за досягнення в освітній діяльності враховано 33 млн гривень.

На оплату послуг з підвищення кваліфікації фахівців окремих галузей економіки та працівників бюджетної сфери на конкурсних засадах МОН як єдиному державному замовнику враховано 46,6 млн гривень.

Для повноцінного надання освітніх послуг Школою Супергероїв дітям, що перебувають на довготривалому лікуванні у закладах охорони здоров'я, зокрема і на відкриття у 2025 році нових освітніх центрів, враховано додатково 37,4 млн гривень.

Для розширення діяльності Міжнародної української школи та охоплення освітніми послугами більшої кількості українських дітей за кордоном враховано додатково 12,6 млн гривень.

III. Видатки на наукову та науково-технічну діяльність у Державному бюджеті України на 2025 рік

У проекті Державного бюджету України на 2025 рік видатки на наукову і науково-технічну діяльність враховані у обсязі 14 026,3 млн грн, з яких за загальним фондом державного бюджету – 10 278,5 млн гривень.

Фінансові ресурси будуть сконцентровано на проведенні пріоритетних для держави наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, максимальній переорієнтації системи наукових досліджень (розробок) на інновації.

Основними пріоритетами підтримки реалізації наукової та науково-технічної діяльності у 2025 році будуть:

- організація та проведення наукових досліджень Національною академією наук та національними галузевими академіями наук – 10154,9 млн грн, у тому числі підтримка пріоритетних для держави наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, які проводяться науковими підрозділами наукових установ Національної академії наук, що мають вагомі наукові та практичні результати своєї діяльності, визнані на міжнародному та національному рівні – 802,4 млн грн;

- підтримка пріоритетних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок закладів вищої освіти та наукових установ за результатами їх державної атестації, формування та виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію – 1642,1 млн грн;

- забезпечення діяльності Національного фонду досліджень та надання ним грантової підтримки науковим дослідженням – 649,8 млн грн;

- забезпечення вивчення навколишнього середовища Антарктичного регіону, забезпечення належних умов для проведення наукових досліджень на антарктичній станції «Академік Вернадський» – 557,6 млн гривень.

Представимо аналіз видатків на наукову та науково-технічну діяльність в динаміці 2018-2025 рр у табл. 4.

Таблиця 4 – Показники видатків на наукову та науково-технічну діяльність 2018-2025 рр.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ВВП, млрд. грн	3558,7	3974,5	4197,1	5459,5	5191,0	6279,3	7824,8	8 466,3
Видатки з держбюджету, млн. грн	8520,2	9314,4	10067,0	11935,4	13808,6	11797,6	13507,1	14 026,3
Питома вага у ВВП, %	0,24	0,23	0,24	0,22	0,27	0,19	0,17	0,17

Комітет констатує, що питома вага видатків на наукову та науково-технічну діяльність у ВВП є незмінною, а збільшення фінансування за статтею «Підтримка пріоритетних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок закладів вищої освіти та наукових установ за результатами їх державної атестації, формування та виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію» досягнута за рахунок недофінансування (економії) за іншими статтями видатків з держбюджету у 2025 році.

IV. Зауваження та пропозиції до законопроекту

Законопроектом встановлено, що серед джерел формування спеціального фонду Державного бюджету України на 2025 рік у частині фінансування є надходження від приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються, в обсязі 50% надходжень від приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються (пункт 11 ст. 12).

Також пунктом 20 статті 14 визначено, що розвиток матеріально-технічної бази державних закладів вищої освіти та інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності державних наукових установ, що реорганізуються, буде здійснюватися за рахунок джерел, визначених пунктом 11 статті 12 законопроекту.

З метою забезпечення надходжень до державного бюджету передбачено припинити дію:

1. Частини четвертої статті 80 Закону України “Про освіту” (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 38–39, ст. 380) в частині заборони приватизації державних закладів вищої освіти. Варто відзначити, що в статті 80 Закону України “Про освіту” відсутні положення про *приватизацію державних закладів вищої освіти*, а йде мова лише про об'єкти та майно таких закладів.

2. Абзацу сорок п'ятого частини другої статті 4 Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна” (Відомості Верховної Ради, 2018 р., № 12, ст. 68) в частині заборони приватизації приміщень державних закладів вищої освіти.

3. Абзацу третього частини першої статті 57¹ Закону України “Про освіту” в частині збереження середнього заробітку працівникам закладів та установ освіти, наукових установ, абзаців першого–п'ятого частини другої статті 61

Закону України “Про освіту” (Відомості Верховної Ради, 2017 р., № 38—39, ст. 380), абзацу першого частини другої статті 36 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 3, ст. 25).

Варто звернути увагу, що надходження до спеціального фонду Державного бюджету України на 2025 рік передбачено від приватизації майна та об’єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ (пункт 11 статті 12), а припинення дії абзацу сорок п’ятого частини другої статті 4 Закону України “Про приватизацію державного і комунального майна” передбачається лише в частині заборони приватизації приміщень державних закладів вищої освіти.

Статтею 45 проекту Державного бюджету на 2024 рік визначено, що 2025 році кошти спеціального фонду Державного бюджету України спрямовуються у тому числі на фонд ліквідації наслідків збройної агресії, що передбачається за бюджетною програмою Міністерства розвитку громад та територій України (загальнодержавні видатки та кредитування) “Фонд ліквідації наслідків збройної агресії” (код 3121430) та будуть використані виключно на компенсацію за знищений/пошкоджений об’єкт житлового призначення (у тому числі будинки дачні та садові). На думку Комітету, варто обов’язково передбачити такі кошти і для закладів освіти.

V. Зауваження та пропозиції зовнішніх стейкхолдерів

Національна академія мистецтв України просить внести технічну правку до додатку 3 «Розподіл видатків Державного бюджету України на 2025 рік» та змінити назву програми 6571020, а саме вказати «Науково-організаційна діяльність президії Національної академії мистецтв України» замість «Науково-організаційна діяльність президії Національної академії медичних України».

Національна академія правових наук України (далі – НАПрН України) зазначає, що сьогоднішній рівень фінансування НАПрН України є гранично низьким та не забезпечує навіть мінімальних потреб наукових установ Академії належно здійснювати свою діяльність. Необхідно також організувати усунення наслідків обстрілу будівлі Президії Академії для її збереження. З огляду на це НАПрНУ просить розглянути можливість збільшити фінансування у 2025 році, а саме:

- 31,0 млн. грн. за бюджетною програмою 6581020 «Науково-організаційна діяльність президії Національної академії правових наук України» (з яких 30,0 млн. грн. на капітальні видатки по КЕКВ 3132 «Капітальний ремонт інших об’єктів» для відновлення пошкодженої будівлі);

- 34,9 млн. грн. за бюджетною програмою КПКВК 6581040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права».

Національна академія наук України (далі – НАН України) зазначає, що зменшення обсягів бюджетного фінансування на 2025 р. унеможливить належним чином проводити дослідження та розробки з новітніх і актуальних науково-технічних напрямів, а також оперативно реагувати на запити військових частин, які перебувають у зоні бойових дій. Додаткових коштів потребують

також науково-дослідні роботи, пов'язані з виконанням завдань, покладених на НАН України Законом України «Про правотворчу діяльність». Важливим також є виділення додаткових коштів на усунення пошкоджень, які були завдані науковій інфраструктурі Академії внаслідок російської збройної агресії, і забезпечення академічних установ альтернативними джерелами електроенергії.

Учені НАН України звертають увагу на загрози, які можуть виникнути, а саме:

1) Передача видатків з бюджетної програми НАН України за КПКВК 6541100 «Медичне обслуговування працівників Національної академії наук України» до програми медичних гарантій може призвести до призупинення з 1 січня 2025 року фінансування ДНУ «ЦМТ НАН України» та втрати науково-технічного потенціалу однієї з потужних наукових установ НАН України (чисельність 766,5 штатних одиниць), діяльність якої спрямована на розроблення та впровадження інноваційних досягнень в клінічну практику. Також НАН України вказує на невідповідність такої передачі видатків низці нормативно-правових актів.

2) Визначення Міністерства освіти і науки України єдиним державним замовником на підвищення кваліфікації кадрів з відповідною передачею видатків НАН України за КПКВК 6541200 «Підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України» може призвести до втрати цілісності в системі підготовки наукових кадрів НАН України.

Враховуючи вищезазначене та з урахуванням представлених у експертному висновку обґрунтувань, НАН України просить передбачити додатково 409 млн 426,6 тис. грн за такими бюджетними програмами:

- КПКВК 6541030 "Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України" - 240,0 млн. грн.;

- КПКВК 6541100 «Медичне обслуговування працівників НАН України» - 153 млн 366,6 тис. грн.;

- КПКВК 6541200 «Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України» - 16,06 млн грн.

Національна академія аграрних наук України (далі – НААН України) повідомляє, що передбачені в бюджеті видатки лише на 42,2% забезпечать її потреби. При цьому за розрахунками спеціалістів НААН України, дефіцит коштів з державного бюджету для виконання її основної статутної діяльності у сфері наукової і науково-технічної діяльності на 2025 рік становить 517786,9 тис. грн. Крім того, наявна потреба в коштах з державного бюджету на капітальні видатки у 2025 р. не менше як 44088,7 тис. грн. для придбання знищеного/пошкодженого внаслідок бойових дій державного майна.

Також НААН України зазначає, що середньомісячна заробітна плата її одного штатного працівника більше ніж у два рази нижча від середньої заробітної плати по Україні в сфері наукових досліджень та складає лише 9864 грн.

З огляду на зазначене вище, НААН України просить додаткового фінансування з державного бюджету у 2025 р. в обсязі 517786,9 тис. грн.

Національна академія педагогічних наук України (далі – НАПН України) у своєму висновку відмічає, що передбачені видатки з загального фонду забезпечать 91,7% потреб, але з огляду на воєнний стан та обмеженість ресурсів бюджету не надає пропозицій щодо збільшення видатків за загальним фондом бюджету на 2025 рік НАПН України.

Національна академія медичних наук України (далі – НАМН України) у своєму висновку надають обґрунтування щодо збільшення обсягу видатків та просять додатково за бюджетною програмою 6561040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері профілактики і лікування хвороб людини» 30598,9 тис. грн., які будуть спрямовані на забезпечення розвитку наукового потенціалу України та підвищення ефективності його використання в галузі охорони здоров'я і медицини.

На виконання пункту 1 Рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про результати складання єдиного вступного іспиту у 2024 році за результатами основної та додаткової сесії» від 28.08.2024 (протокол №155) **Український центр оцінювання якості освіти (далі – УЦОЯО)** надав обґрунтовані пропозиції та розрахунки щодо збільшення в два рази окладів осіб, які залучаються до проведення освітніх оцінювань і не перебувають у штаті Українського та регіональних центрів оцінювання якості освіти. Для реалізації додатково буде потрібно збільшити видатки державного бюджету за бюджетною програмою 2201470 «Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами» на 99,2 млн. грн.

Також УЦОЯО звертає увагу на те, що у 2022 році не було проведено пробне ЗНО і частину утвореного дефіциту, а саме понад 30 млн. грн., можна погасити за рахунок залишку неповернутих платникам коштів.

Асоціація міст України надає такі пропозиції до законопроекту в частині місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин в освітній сфері:

- з метою забезпечення належного фінансування освітніх послуг передбачених законодавством, державних гарантій педагогічним працівникам, недопущення утворення кредиторської заборгованості з оплати праці, передбачити у державному бюджеті освітню субвенцію місцевим бюджетам в обсязі не менше 110 млрд. грн.;

- не вилучати з бюджетів місцевого самоврядування залишки освітньої субвенції 2024 року, які, зокрема, заплановано громадами використати на укриття;

- передбачити розподіл освітньої субвенції між територіальними громадами виключно в Законі України «Про Державний бюджет України на 2025 рік»;

- передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення встановлених державою пільг щодо безкоштовного харчування певних категорій дітей у закладах освіти в обсязі 28,7 млрд. грн., яке передбачене постановою Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 990-р «Про схвалення Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2024 роках» (пункт 1 Стратегічної цілі 1 Операційного плану);

- передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки у школах в обсязі 1,5 млрд. грн.;

- з метою фінансування заходів Концепції безпеки закладів освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р., передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти організація безпечного освітнього середовища в обсязі 12 млрд. грн.

- передбачити у державному бюджеті не менше 3 млрд. грн. для придбання шкільних автобусів;

- на виконання Стратегії реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання обладнання, створення та модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти в обсязі 1,5 млрд. грн.;

- передбачити субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на матеріально-технічне забезпечення закладів освіти;

- передбачити можливість спрямування освітньої субвенції на оплату праці педагогічним працівникам закладів дошкільної, позашкільної освіти та мистецьких освітніх закладів;

- передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на оновлення навчально-методичної та навчально-дидактичної бази;

- передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення архітектурної доступності та умов для інклюзивного навчання;

- удосконалити формулу розподілу освітньої субвенції (повернути застосування варіативної складової, не застосовувати коефіцієнт коригування обсягу освітньої субвенції, враховувати години індивідуального навчання, скасувати понижуючий коефіцієнт 0,89, передбачити коефіцієнт для громад і територій з низькою щільністю населення, включити до освітньої субвенції оплати праці й інших працівників закладів освіти).

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» у межах своєї компетенції повідомляє про відсутність зауважень та пропозицій до законопроекту та підтримує передбачені проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» видатки на освіту та наукову і науково-технічну діяльність.

Профспілка працівників освіти і науки України розраховує на внесення пропозицій щодо збільшення видатків на освіту та надає такі пропозиції та обґрунтування.

Видатки на освіту мають бути передбачені у проекті Державного бюджету на 2025 рік у обсягах, що законодавчо визначені статтею 78 Закону України «Про освіту», а саме не менше 7% ВВП (або не менше 592,6 млрд грн.). Натомість, як засвідчують розрахунки до проекту, видатки зведеного державного та місцевих бюджетів на галузь освіти закладено на рівні 373,4 млрд. грн, що становить лише 4,4% від ВВП, та є нижчим навіть проти 2024 року.

Обсяги освітньої субвенції, що необхідні на виплату заробітної плати педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти на 2025 рік,

враховано на рівні 2024 року без урахування забезпечення законодавчих гарантій щодо рівня посадових окладів педагогічних працівників, гарантованого статтею 61 Закону України «Про освіту».

Тому Профспілка вважає, що потребують збільшення:

- видатки освітньої субвенції необхідно на 219,0 млрд. грн. порівняно з запланованими;

- видатки місцевих та державного бюджетів, необхідні на реалізацію статті 61 Закону України «Про освіту» стосовно оплати праці педагогічних працівників закладів дошкільної, позашкільної, професійно-технічної (професійної), фахової передвищої, вищої освіти, більше ніж у 2 рази;

- обсяги стипендіального фонду, необхідні для виплати стипендії студентам денної форми здобуття освіти, які навчаються за державним замовленням, у діапазоні від 40 до 45% від їх фактичної кількості, а також учням закладів професійно-технічної освіти в розмірі, не нижчому від прожиткового мінімуму, відповідно до статті 53 Закону України «Про освіту», статті 62 Закону України «Про вищу освіту», статті 54 Закону України «Про фахову передвищу освіту», статті 17 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»;

- видатки на оплату праці працівників загальних професій для встановлення розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС не нижче фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб для розрахунку розмірів посадових окладів за тарифними розрядами;

- видатки додаткової дотації місцевим бюджетам на покриття поточних витрат загальноосвітніх навчальних закладів, включаючи потребу на оплату праці непедагогічних працівників, у обсягах, необхідних для забезпечення створення належних умов для здобуття учнями якісної загальної середньої освіти, незалежно від місця їх проживання, відповідно до статті 9 та статті 103-6 Бюджетного кодексу України;

- розмір мінімальної заробітної плати має бути встановлений з 1 січня 2025 року в розмірі 10905 грн.

Також Профспілка звертає увагу на те, що видатки спеціального фонду Державного бюджету України на 2025 рік потребують іншого обрахунку, а обсяги фінансового забезпечення підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення у закладах вищої освіти, а також підготовки фахівців закладами фахової передвищої освіти, що є структурними підрозділами та відокремленими структурними підрозділами закладів вищої освіти, які не мають статусу юридичної особи, мають відповідати вимогам статті 87 Бюджетного кодексу України та статті 72 Закону України «Про вищу освіту».

Профспілка пропонує низку норм законопроекту, які, на її думку, є незаконними вилучити:

- норму статті 26 проекту щодо розподілу освітньої субвенції та субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами між місцевими бюджетами Кабінетом Міністрів України. Відповідно до частини другої статті 103-2 і частини третьої

статті 103-3 Бюджетного кодексу України обсяги зазначених субвенцій затверджуються у законі про Державний бюджет України окремо для обласних бюджетів і бюджетів місцевого самоврядування. Такий розподіл повинен бути затверджений у додатку 5, як це щорічно відбувалося, окрім 2023 року;

- абзац 39 пункту 3 Прикінцевих положень проекту, яким передбачено зупинити на 2025 рік дію абзацу третього частини першої статті 57-1 Закону України «Про освіту» в частині збереження середнього заробітку працівникам закладів та установ освіти, наукових установ, абзаців першого - п'ятого частини другої статті 61 Закону України «Про освіту», абзацу першого частини другої статті 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;

- абзац 37 пункту 3 Прикінцевих положень проекту, яким передбачено зупинити на 2025 рік положень частини четвертої статті 80 Закону України «Про освіту», а також абзацу 45 частини другої статті 4 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна», якими заборонена приватизація державних закладів вищої освіти. У цьому зв'язку також потребує вилучення норма підпункту 11 статті 12 проекту щодо джерел формування спеціального фонду Державного бюджету в обсязі 50% надходжень від приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються.

Національна рада України з питань розвитку науки і технологій «Науковий комітет» звертає увагу на невідповідність передбачених законопроектом видатків за бюджетною програмою 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок» цілепокладанням, які зазначені в Бюджетній декларації на 2025-2027 роки (а саме, поступове підвищення частки грантової підтримки наукових та науково-технічних проектів через Національний фонд досліджень).

Для забезпечення фінансування переможців проведених конкурсів та проведення двох нових конкурсів просить збільшити видатки до рівня 811,7 млн. грн. (збільшення видатків на 244 млн. грн.).

Громадська організація «Спілка ректорів закладів вищої освіти України» (далі – Спілка) висловлює такі зауваження та пропозиції.

Виділити додаткові кошти за бюджетними програмами:

- 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» необхідно додатково виділити 2 266,4 млн. грн (1801,04 млн. грн – видатки споживання та 465,00 млн. грн. – видатки розвитку);

- 2201420 «Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти» - 347,4 млн. грн. (41,38 млн. грн – видатки споживання та 306,02 млн. грн. – видатки розвитку), при чому кошти на видатки розвитку (капітальні видатки) у 2025 році доцільно здійснювати в межах бюджетних програм з основної діяльності, а не через інвестиційні проекти.

Щодо питань приватизації у сфері освіти Спілка відмічає, що приватизація майна державних закладів вищої освіти, утримання якого на балансі державних ЗВО є по суті лише зайвим тягарем для державного бюджету, має місце бути за умови невикористання його ЗВО у освітній та науковій діяльності.

З метою уникнення можливих зловживань при реалізації процедур приватизації майна державних закладів вищої освіти, у якості правового запобіжника, мають бути спочатку розроблені та впроваджені:

- правові норми щодо першочергового обов'язку погодження необхідності проведення процедури приватизації з балансоутримувачем відповідного майна;
- класифікаційні вимоги до відповідного майна державних закладів вищої освіти, приватизацію якого пропонується дозволити на період 2025 року.

На думку Спілки, призупинення дії частини першої статті 57-1 Закону України «Про освіту», призведе до чергової хвилі безповоротного відтоку талановитої молоді, науково-педагогічних та педагогічних працівників до інших країн, а призупинення дії абзаців 1-5 частини другої статті 61 Закону України «Про освіту» - до відтермінування гарантій щодо дотримання рівня заробітних плат працівників закладів освіти, що в умовах дії інших обмежень призводить до негативного соціального ефекту.

Серед загроз Спілка також відмічає відтермінування на рік дії правових норм абзацу першого частини другої статті 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яка призведе до невизначеності статусу наукового працівника закладу вищої освіти, який не матиме фактично гарантій щодо дотримання певного рівня заробітної плати.

Враховуючи надані Комітету з питань освіти, науки та інновацій вищезазначені пропозиції з розрахунками потреб до Державного бюджету України на 2025 рік, а також за результатами обговорення цього питання на засіданні **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Інформацію щодо планового фінансового забезпечення сфери освіти і науки у 2025 році взяти до відома, визначивши невідповідність їх бюджетного фінансування законодавчим нормам.

2. Кабінету Міністрів України:

2.1. протягом місяця розробити та подати на розгляд Комітету з питань освіти, науки та інновацій поетапний план наближення видатків на освіту та науку до рівня, визначених законом, у т.ч. заробітних плат педагогам та науковцям, та прийняти відповідні рішення;

2.2. протягом трьох місяців розробити та надати Комітету з питань освіти, науки та інновацій пропозиції та механізми щодо потенційної приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, які реорганізовані шляхом об'єднання або приєднання (у тому числі, які передбачається реорганізувати), на основі наданого Міністерством освіти і науки України переліку зазначених державних закладів вищої освіти та наукових установ.

2.3. з метою підготовки проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2025 рік» (реєстр. № 12000 від 14.09.2024 р.) до його розгляду у другому читанні та прийняття рішень стосовно бюджетної програми «3511180 Фінансове забезпечення підготовки та реалізації публічних інвестиційних проектів»

включити голів комітетів Верховної Ради України, у сфері відання яких є подані інвестиційні проекти, до складу Стратегічної інвестиційної ради.

3. Міністерству освіти і науки України:

3.1. протягом місяця надати Кабінету Міністрів України та Комітету з питань освіти, науки та інновацій перелік державних закладів вищої освіти та наукових установ, які вже реорганізовані шляхом об'єднання або приєднання, та план реорганізації на 2025 рік;

3.2. протягом шести місяців провести інвентаризацію майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, які вже реорганізовані шляхом об'єднання або приєднання, та надати цю інформацію Комітету.

4. Комітету Верховної Ради України з питань бюджету під час доопрацювання проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2025 рік» (реєстр. № 12000 від 14.09.2024 р.) врахувати наступні критично необхідні пропозиції щодо реалізації освітньої, наукової та інноваційної політики:

4.1. Міністерству освіти і науки України:

4.1.1. **збільшити на 244 млн. грн.** фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 2201300 «Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок»;

4.1.2. **збільшити на 20000 млн. грн.** освітню субвенцію з метою приведення асигнувань на освіту у відповідність до частини першої статті 78 Закону України «Про освіту»;

4.1.3. **зменшити на 3,1 млн. грн.** фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти», які були передбачені для виготовлення медалей для випускників закладів загальної середньої освіти.

4.1.4. **збільшити фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 2201260 «Загальнодержавні заходи у сфері освіти» на:**

4.1.4.1. **350,0 млн. грн.** – на видання та доставку підручників, у т.ч.:

- 333,3 млн. грн. на видання примірників підручників та посібників для учнів та педагогічних працівників 1-го, 2-го класів закладів загальної середньої освіти, додаткового друку підручників для дітей закордоном;

- 16,7 млн. грн. (видатки споживання) на доставку підручників та посібників;

4.1.4.2. **100,0 млн. грн.** – на видання інтерактивного електронного додатка до підручника (50 додатків до 5-8 класів);

4.1.4.3. **50,0 млн. грн.** – на апробацію підручників (розроблення та впровадження інтерактивної системи);

4.1.5. **збільшити на 500,0 млн. грн.** фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 2211230 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої

освіти «Нова українська школа»» на обладнання кабінетів природничо-математичних дисциплін;

4.1.6. збільшити на 1801,04 млн. грн. видатки на державне замовлення та державні гранти за бюджетною програмою 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практик».

4.2. Національній академії правових наук України:

4.2.1. збільшити на 34,9 млн. грн. фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 6581040 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері законодавства і права».

4.3. Національній академії наук України:

4.3.1. збільшити на 240,0 млн. грн. фінансування у 2025 році бюджетною програмою 6541030 «Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України»;

4.3.3. збільшити на 16,06 млн грн. фінансування у 2025 році бюджетною програмою 6541200 «Підвищення кваліфікації з пріоритетних напрямів науки та підготовка до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук України».

4.4. Національній академії аграрних наук України:

4.4.1. зменшити на 6,8 млн. грн. видатки із загального фонду у 2025 році за бюджетною програмою 6591100 «Збереження природно-заповідного фонду в Біосферному заповіднику «Асканія-Нова».

4.5. Українському центру оцінювання якості освіти:

4.5.1. збільшити на 99,2 млн. грн. фінансування за бюджетною програмою 2201470 «Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами»;

4.5.2. залишок неповернутих платникам коштів за непроведене пробне ЗНО у 2022 р. в обсязі **30 млн. грн.** направити на погашення дефіциту, зазначеного в пункті 4.5.1. цього Висновку.

4.6. Міжнародній українській школі:

4.6.1. збільшити на 21,5 млн. грн. фінансування у 2025 році за бюджетною програмою 2201100 «Надання освіти закладами загальної середньої освіти державної форми власності та освітніх послуг державною установою для осіб, які перебувають у закладах охорони здоров'я».

4.7. Абзац 37 пункту 3 Прикінцевих положень проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2025 рік» (реєстр. № 12000 від 14.09.2024 р.) вилучити.

4.8. Абзац 38 пункту 3 Прикінцевих положень викласти в наступній редакції:

«абзацу сорок п'ятого частини другої статті 4 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» (Відомості Верховної Ради, 2018 р., № 12, ст. 68) в частині заборони приватизації приміщень державних закладів вищої освіти, які реорганізуються або реорганізовані шляхом об'єднання або приєднання».

4.9. Пункт 11 статті 12 законопроекту викласти в наступній редакції:

«11) 90 відсотків надходжень від приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються або реорганізовані».

4.10. Доповнити проект Закону України «Про Державний бюджет на 2025 рік» (реєстр. № 12000 від 14.09.2024 р.) новою статтею 47 такого змісту:

«Стаття 47. Установити, що у 2025 році 90 відсотків надходжень від приватизації майна та об'єктів державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються або реорганізовані шляхом об'єднання або приєднання, спрямовувати на розвиток матеріально-технічної бази та інфраструктури таких закладів та установ».

4.11. В абзаці другому статті 25 законопроекту слова «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти» змінити словами «Фонд ліквідації наслідків збройної агресії для закладів освіти державної форми власності».

4.12. У додатку 3 до проекту Закону України «Про Державний бюджет на 2025 рік» назву бюджетної програми 2201140 «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти» змінити на 2201140 «Фонд ліквідації наслідків збройної агресії для закладів освіти державної форми власності».

5. Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій у порядку здійснення контрольних функцій Комітету у жовтні 2024 року заслухати питання щодо фінансування та організації конкурсів Національного фонду досліджень України.

6. Надіслати цей Висновок до Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України та Міністерству освіти і науки України.

7. Контроль за виконанням цього Висновку покласти на Голову Комітету С.Бабака.

Голова Комітету

Сергій БАБАК